

SZKOŁA
KLUCZOWYCH KOMPETENCJI

**Diagnoza implementacji Kompetencji Kluczowych w kontekście potrzeb
i uwarunkowań lokalnych i regionalnych oświaty i rynku pracy**

Diagnoza regionalna: województwo opolskie

opracowanie Paweł Rudnicki

Wrocław 2010

WSTĘP	3
1. CHARAKTERYSTYKA SZKÓŁ	4
1.1 Położenie geograficzne	4
1.2 Krótki opis bazy dydaktycznej	7
1.3 Charakterystyka uczniów szkół	9
1.4 Charakterystyka kadry pedagogicznej	15
1.5 Główne problemy nauczycieli w kształtowaniu KK i zawodowych.	16
1.6 Kompetencje Kluczowe a kompetencje zawodowe	18
2. RYNEK PRACY	20
2.1 Regionalny rynek pracy w aspekcie specjalności zawodowych placówek	20
2.2 Kompetencje Kluczowe a rynek pracy	26
3. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA I UWARUNKOWAŃ ZEWNĘTRZNYCH	28
3.1 Prognozy demograficzne	28
3.2 Współpraca szkół z zakładami pracy	31
3.3 Działalność szkół na rzecz przygotowania uczniów do funkcjonowania na rynku pracy	32
4. WNIOSKI I REKOMENDACJE	33

WSTĘP

Regionalna „Diagnoza implementacji Kompetencji Kluczowych w kontekście potrzeb i uwarunkowań lokalnych i regionalnych oświaty i rynku pracy” powstała w odpowiedzi na merytoryczne potrzeby realizacji kolejnych działań przeprowadzanych w ramach projektu „SZKOŁA KLUCZOWYCH KOMPETENCJI. Ponadregionalny Program rozwijania umiejętności uczniów szkół Polski centralnej i południowo-zachodniej”. Projekt finansowany jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego i Budżetu Państwa w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet III Wysoka jakość systemu oświaty, Działanie 3.3 Poprawa jakości kształcenia: Poddziałanie 3.3.4 Modernizacja treści i metod kształcenia

Na terenie województwa opolskiego uczestniczy w Projekcie osiem szkół:

- **Zespół Szkół Zawodowych nr 1, im. Marii Skłodowskiej-Curie w Brzegu,**
- **Zespół Szkół Budowlanych im. Księcia Jerzego II Piasta w Brzegu,**
- **Zespół Szkół Ekonomicznych w Brzegu,**
- **Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 im. Marii Skłodowskiej-Curie w Kluczborku,**
- **Zespół Szkół Technicznych i Ogólnokształcących w Kędzierzynie-Koźlu,**
- **Zespół Szkół Żeglugi Śródlądowej im. Bohaterów Westerplatte w Kędzierzynie-Koźlu,**
- **Zespół Szkół Elektrycznych im. Tadeusza Kościuszki w Opolu,**
- **Zespół Szkół Zawodowych nr 1 w Strzelcach Opolskich.**

Niniejsza diagnoza stanowi próbę opisu sytuacji szkół ponadgimnazjalnych w zakresie wdrażania kompetencji kluczowych wraz z uwzględnieniem ich funkcjonowania w środowisku lokalnym i regionie oraz kontekstami ich pracy edukacyjnej na rzecz przygotowania uczniów do istniejących wymagań rynku pracy. Poniższy tekst w istotnej części opiera się na diagnozach szczegółowych przygotowanych dla każdej ze szkół biorących udział w Projekcie. Dane zgromadzone w trakcie badań stanowią podstawę dla wyciąganych wniosków i rekomendacji.

1. CHARAKTERYSTYKA SZKÓŁ

1.1 Położenie geograficzne

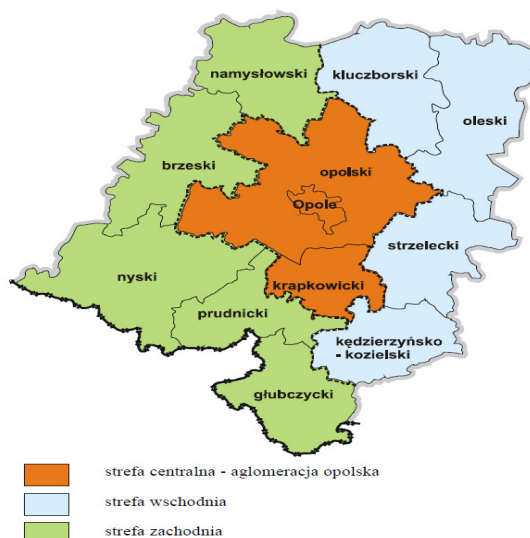
Województwo opolskie

Województwo opolskie położone jest w południowo-zachodniej części kraju. Sąsiaduje z województwami: śląskim, łódzkim, wielkopolskim oraz dolnośląskim. Od południa graniczy z Republiką Czeską.

Pod względem geograficznym ok. 75% powierzchni województwa stanowi Nizina Śląska. Pozostałe to tereny górskie Sudetów Wschodnich (Góry Opawskie), Przedgórze Sudeckiego i Wyżyny Śląskiej (grzbietu Chełma z Górą św. Anny) oraz Wyżyny Woźnicko-Wieluńskiej (Próg Woźnicki).

Województwo opolskie należy do grupy małych regionów europejskich, zajmując 9412 km² powierzchni (3,0%) z ludnością 1055 tys. osób. Śląsk Opolski nie jest regionem najmniejszym wśród struktur tego typu w Unii Europejskiej (UE), w Polsce mniejsze jest województwo lubuskie.

Administracyjnie opolskie dzieli się na 12 powiatów, w tym 1 powiat grodzki (Opole) oraz 71 gmin (w tym 3 miejskie, 31 miejsko-wiejskich i 37 wiejskich). W układzie hierarchiczno-funkcyjnym województwa opolskiego wyróżnia się cztery poziomy ośrodków, ze względu na kryterium funkcji obsługi: ośrodek wojewódzki – Opole, główne centrum obsługi regionu z siedzibami instytucji ogólnopowiatowych i ponadregionalnych; ośrodki subregionalne obsługujące duże obszary województwa (Kędzierzyn-Koźle, Nysa, Brzeg i Kluczbork), powiatowe ośrodki obsługi ponadlokalnej (Głubczyce, Krapkowice, Namysłów, Olesno, Prudnik i Strzelce Opolskie) oraz centra obsługi lokalnej, obejmujące pozostałe miasta i siedziby gmin wiejskich.

Miejscowości i powiaty, w których funkcjonują badane szkoły (w kolejności alfabetycznej):

Brzeg

Powiat Brzeski to obszar, leżący w zachodniej części województwa opolskiego, obejmujący: Gminę Miasto Brzeg, Gminę Skarbimierz, Miasto i Gminę Grodków, Miasto i Gminę Lewin Brzeski, Gminę Lubsza i Gminę Olszanka. Powiat Brzeski stanowi ok. 9% pod względem powierzchni i zaludnienia (powierzchnia 876 km² - 9,4%, ludność 92 598 mieszkańców - 8,6%), co plasuje go na 5-tym miejscu w województwie. W wyniku nowego podziału administracyjnego kraju powiat składa się z sześciu gmin. Gminę miejską Brzeg zamieszkuje ok. 38 tys. mieszkańców.

Położenie powiatu brzeskiego jest jego istotnym atutem zarówno pod względem krajowej, jak i międzynarodowej komunikacji drogowej, kolejowej oraz wodnej. Szczególne znaczenie ma przebiegająca przez teren powiatu autostrada A4, będąca częścią szlaku komunikacyjnego Berlin-Kijów.

Miasto Brzeg położone jest w zachodniej części województwa opolskiego, w połowie drogi między Wrocławiem a Opolem. Według danych z 30 czerwca 2008, miasto liczyło 37 740 mieszkańców. Brzeg stanowi centrum społeczne, kulturalne i gospodarcze całego subregionu. Swoje siedziby mają tu organy władzy samorządowej (starostwo powiatowe i urząd miasta) i rządowej (prokuratura rejonowa, sąd rejonowy, komenda powiatowa policji i komenda państwowej straży pożarnej), zakłady pracy, specjalistyczne placówki opieki zdrowotnej, placówki edukacyjne, w tym również szkoła wyższa. Sprzyjające położenie geograficzne, warunki przyrodnicze, a przede wszystkim unikatowe w skali kraju bogactwo dziedzictwa kultury materialnej oraz historia regionu stwarzają ogromną szansę na rozwój turystyki w Brzegu i okolicach. Ważnym elementem wpływającym na znaczenie miasta jest jego dostępność komunikacyjna. Składają się na nią: dobrze rozwinięta sieć dróg gminnych w obrębie granic administracyjnych miasta, przebiegająca przez Brzeg droga krajowa, transeuropejska magistrala kolejowa, jak również niedalekie sąsiedztwo autostrady z węzłem w Przylesiu.

Kędzierzyn-Koźle

Kędzierzyn-Koźle to 64-tysięczne miasto położone w województwie opolskim, w dolinie rzek Odry i Kłodnicy. Od 1 stycznia 1999 roku jest siedzibą władz powiatu kędzierzyńsko - kozielskiego. Aglomeracja w swoim obecnym kształcie powstała dopiero 15 października 1975 r. z połączenia czterech samodzielnych miast: Kędzierzyna, Koźla, Kłodnicy i Sławięcic. O sile i rozwoju miasta w

dużym stopniu decydują działające tu zakłady przemysłowe. Od kilkudziesięciu lat życie gospodarcze Kędzierzyna-Koźła kreuje przemysł chemiczny, ze względu na istnienie dwóch dużych przedsiębiorstw: Zakładów Azotowych Kędzierzyn i Zakładów Chemicznych Blachownia (obecnie Holding Blachownia). Dzięki korzystnemu położeniu Kędzierzyn-Koźle jest ważnym węzłem transportu wodnego, drogowego oraz kolejowego. Transport towarów koleją może odbywać się w czterech głównych kierunkach: Katowice, Wrocław, Wałbrzych, Racibórz, a sama stacja Kędzierzyn-Koźle jest ważnym węzłem kolejowym na magistrali węglowej łączącej Górny Śląsk z portami bałtyckimi. Coraz większego znaczenia nabiera też transport drogowy. W pobliżu miasta, oprócz dróg krajowych i wojewódzkich przebiega autostrada A4. Na węzeł wodny składają się rzeka Odra, Kanał Gliwicki oraz Kanał Kędzierzyński. W ramach wymienionego węzła funkcjonują dwa porty rzeczne. Transport towarów drogą wodną może odbywać się na: Górny Śląsk (port Gliwice), Dolny Śląsk, do portów Szczecin i Świnoujście oraz Europejskim Systemem Dróg Wodnych Odra - Szprewa oraz Odra - Havela do krajów Europy Zachodniej. Kędzierzyn-Koźle może poszczycić się licznymi wyróżnieniami i nagrodami przyznawanymi w konkursach i rankingach na szczeblu wojewódzkim, ogólnopolskim, a także międzynarodowym. Wśród nich warto wyróżnić takie jak: Certyfikat „Gminy atrakcyjnej dla inwestora” oraz Dyplom Rady Europy, przyznany za szerzenie idei europejskich.

Kluczbork

Powiat Kluczborski o powierzchni liczącej 852 km², zamieszkiwany jest przez 71 224 Osoby. Administracyjnie podzielony jest na cztery gminy: Kluczbork, Wołczyn, Byczyna i Lasowice Wielkie – trzy pierwsze to gminy miejsko-wiejskie, czwarta to gmina wiejska. W skład powiatu wchodzi trzy miasta: Kluczbork, Wołczyn i Byczyna oraz 79 sołectw z czego w gminie Kluczbork znajdują się 23 sołectwa, w gminie Byczyna 23, w gminie Wołczyn 20 oraz w gminie Lasowice Wielkie 13 sołectw. Na jego terytorium krzyżują się szlaki kołowe dróg krajowych nr 11 Gliwice – Poznań oraz nr 45 Opole – Łódź, co w efekcie sprzyja rozwojowi komunikacji osobowej i transportowej zarówno w głąb kraju jak i poza jego granice (Niemcy i Czechy).

Miasto Kluczbork to ważny węzeł komunikacyjny leży na przecięciu się szlaków kolejowych i drogowych, krzyżują się tu 3 drogi krajowe **nr 45** Opole-Łódź, **nr 11** Katowice-Poznań, **nr 42** w kierunku Wrocławia. Kluczbork leży w pobliżu granicy z Niemcami i Czechami i jest oddalony 60 km od autostrady A 4. Największe miasta w pobliżu: Wrocław (96 km), Katowice (98 km), Łódź (140 km), Opole (45 km).

Opole

Opole jest jednym z najstarszych miast Śląska oraz współczesnej Polski - uzyskało prawa miejskie przed 1217 rokiem. Przez Opole przepływa Odra - królowa śląskich rzek. Na krótkich odcinkach przepływają przez Opole Mała Panew i Swornica, Czarnka i Młynówka, a także dwa kanały: Kanał Wiński oraz Kanał Ulgi dla Odry. Opole jest miastem na prawach powiatu o powierzchni 96,55 km². Opole liczy 127 602 mieszkańców (2007), a razem z przyległymi gminami tworzy 265-tysięczną aglomerację. Nazwa Opole sięga zamierzchłych czasów i pierwotnie oznaczała wspólnotę rodową i terytorialną. Jedną z takich wspólnot dała początek miastu.

Strzelce Opolskie

Gmina Strzelce Opolskie liczy 32.000 mieszkańców, w tym miasto 19.000. Powierzchnia całej gminy to 202 km², z czego 60 km² przypada na miasto. Strzelce Opolskie położone są przy międzynarodowej trasie 94 (Zgorzelec - Medyka), na pograniczu województwa opolskiego ze śląskim, na zachodnim skraju Wyżyny Śląskiej, na północno-wschodnim stoku grzbietu Góry Chełmskiej. Graniczy bezpośrednio z następującymi gminami: Gogolin, Izbicko, Jemielnica, Leśnica, Kolonowskie, Krapkowice, Toszek, Ujazd, Zdzieszowice

1.2 Krótki opis bazy dydaktycznej

Baza dydaktyczna w badanych placówkach przedstawia się następująco

- **Zespół Szkół Zawodowych nr 1, Im. Marii Skłodowskiej-Curie w Brzegu:**
  - dydaktyka: 20 sal dydaktycznych, 8 pracowni, 4 klasopracownie (elektryczna, ekonomiczna, hotelarska, fizyczna), biblioteka;
  - sport i rekreacja: 2 sale gimnastyczne, 2 boiska;
  - potrzeby: doposażenie i unowocześnienie bazy dydaktycznej.

- **Zespół Szkół Budowlanych im. Księcia Jerzego II Piasta w Brzegu:**
  - dydaktyka: 14 sal dydaktycznych, 2 pracownie komputerowe, 2 pracownie zawodowe, 5 klaso-pracowni, biblioteka;
  - sport i rekreacja: sala gimnastyczna, boisko;
  - potrzeby: remont nowo pozyskanego budynku, wyposażenie części warsztatowej, doposażenie i unowocześnienie bazy dydaktycznej.

- **Zespół Szkół Ekonomicznych w Brzegu:**
  - dydaktyka: 13 sal dydaktycznych, 4 pracownie informatyczne, biblioteka;
  - sport i rekreacja: sala gimnastyczna, boisko;
  - potrzeby: doposażenie i unowocześnienie bazy dydaktycznej.

- **Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 im. Marii Skłodowskiej-Curie w Kluczborku:**
  - dydaktyka: 18 sal dydaktycznych, 2 pracownie komputerowe, biblioteka;
  - sport i rekreacja: sala gimnastyczna, boisko;
  - potrzeby: doposażenie i unowocześnienie bazy dydaktycznej.

- **Zespół Szkół Technicznych i Ogólnokształcących w Kędzierzynie-Koźlu:**
  - dydaktyka: 37 sal dydaktycznych, 3 pracownie komputerowe, 5 sal do przedmiotów zawodowych, 8 pracowni specjalistycznych do przedmiotów zawodowych, 2 specjalistyczne pracownie przedmiotowe, 5 pracowni językowych, biblioteka;
  - sport i rekreacja: sala gimnastyczna, siłownia, boiska, sala do ćwiczeń korekcyjnych;
  - potrzeby: doposażenie i unowocześnienie bazy dydaktycznej.

- **Zespół Szkół Żeglugi Śródlądowej im. Bohaterów Westerplatte w Kędzierzynie-Koźlu:**
  - dydaktyka: 26 sal dydaktycznych, 10 pracowni, 4 pracownie komputerowe, internat, biblioteka;
  - sport i rekreacja: sala gimnastyczna, siłownia, boisko;
  - potrzeby: doposażenie i unowocześnienie bazy dydaktycznej.

- **Zespół Szkół Elektrycznych im. Tadeusza Kościuszki w Opolu:**
  - dydaktyka: 24 sal dydaktycznych, 2 pracownie komputerowe, 2 pracownie teleinformatyczne, pracownia elektryczna, pracownia elektroniczna, biblioteka;
  - sport i rekreacja: sala gimnastyczna, boisko;
  - potrzeby: dyrekcja określiła szkołę jako kompletnie i całościowo wyposażoną.

- **Zespół Szkół Zawodowych nr 1 w Strzelcach Opolskich:**
  - dydaktyka: 24 sale dydaktyczne (w tym 11 klaso-pracowni) , biblioteka;
  - sport i rekreacja: 3 sale gimnastyczne;

- potrzeby: doposażenie i unowocześnienie bazy dydaktycznej.

Większość szkół z województwa opolskiego biorących udział w Projekcie dostrzega mankamenty w nie wystarczająco dobrym i nowoczesnym wyposażeniu bazy dydaktycznej. Dyrekcje szkół i nauczyciele mają świadomość, że kształcenie w szkolnictwie zawodowym wymaga doinwestowania, doposażenia i unowocześnienia bazy warsztatowej. Im lepiej wyposażone warsztaty, pracownie zawodowe tym lepiej można przygotować uczniów do wykonywania zawodu. W szczegółowych diagnozach pojawiają się również informacje o koniecznych remontach, których zwykle nie można przeprowadzić w związku z brakiem środków.

Szkoły we własnym zakresie poszukują sponsorów i sposobów na wyposażenie placówek. Decydują się na uczestnictwo w programach europejskich, które dają możliwość zdobycia wyposażenia, korzystają z programów rządowych (pracownie komputerowe, boiska Orlik 2012), jednak przede wszystkim bazują na wsparciu samorządów lokalnych. Nauczyciele i dyrekcje szkół biorących udział w Projekcie mają świadomość, że ich potrzeby nie są priorytetami samorządowych w budżetach. Podkreślają, że nowe, dobrze wyposażone pracownie i warsztaty stwarzają lepsze możliwości dla absolwentów.

1.3 Charakterystyka uczniów szkół:

Charakterystyka uczniów w szkołach biorących udział w Projekcie:

- A. Dane dotyczące liczby szkół i profili kształcenia¹**
  - **Zespół Szkół Zawodowych nr 1, Im. Marii Skłodowskiej-Curie w Brzegu:**
    - liczba uczniów: 673, w tym:
      - technikum: 644
      - ZSZ:-
      - liceum profilowane: -
      - inne: szk. policealna 21, liceum dla dorosłych 8.
    - dojeżdżający: 56%

---

¹ npdst. diagnoz szczegółowych i bazy szkolnictwo.pl

- specjalności: technik elektryk, technik mechanik, technik żywienia, technik hotelarz, technik spedytor, technik handlowiec, technik informatyk. ZSZ: elektromechanik, operator obrabiarek skrawających, elektryk, mechanik.

- **Zespół Szkół Budowlanych im. Księcia Jerzego II Piasta w Brzegu:**
  - liczba uczniów: 658, w tym:
    - technikum: 335
    - ZSZ: 276
    - liceum profilowane: 25
    - inne: -
  - dojeżdżający: 74,2%
  - specjalności: technik budownictwa, technik logistyk, technik pojazdów mechanicznych, (nowy kierunek, od najbliższego roku szkolnego) technik rzemiosł artystycznych. ZSZ: sprzedawca, mechanik pojazdów samochodowych, kucharz małej gastronomii, malarz-tapeciarz, lakiernik, elektryk, monter instalacji sanitarnych, fryzjer, piekarz, cukiernik, elektromechanik pojazdów samochodowych.

- **Zespół Szkół Ekonomicznych w Brzegu:**
  - liczba uczniów: 541, w tym:
    - technikum: 361
    - ZSZ: -
    - liceum profilowane: 85
    - inne: stu. policealne 68, liceum dla dorosłych 27
  - dojeżdżający: 46%
  - specjalności: technik ekonomista, technik handlowiec, technik logistyk, liceum profilowane: zarządzanie informacją, ekonomiczno-administracyjny.

- **Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 im. Marii Skłodowskiej-Curie w Kluczborku:**
  - liczba uczniów: 599, w tym:
    - technikum: 400
    - ZSZ: 40
    - liceum profilowane: 100
    - inne: b.d.

- dojeżdżający: 60%
  - specjalności: technik mechanik, technik ekonomista, technik handlowiec, technik żywienia i gospodarstwa domowego. ZSZ: kucharz małej gastronomii, sprzedawca.
- **Zespół Szkół Technicznych i Ogólnokształcących w Kędzierzynie-Koźlu:**
    - liczba uczniów: 488, w tym:
      - technikum: 266
      - ZSZ: 123
      - LO: 99
      - inne: b.d.
    - dojeżdżający: 35%
    - specjalności: technik mechanik, technik elektronik, technik elektryk, technik informatyk, technik mechatronik, technik pojazdów mechanicznych, ZSZ: monter-mechanik, ślusarz.
- **Zespół Szkół Żeglugi Śródlądowej im. Bohaterów Westerplatte w Kędzierzynie-Koźlu:**
    - liczba uczniów: 488, w tym:
      - technikum: 401
      - ZSZ: 68
      - liceum profilowane: 16
      - inne: -
    - dojeżdżający: 41%
    - specjalności: technik informatyk, technik mechanik o specjalnościach: komputerowe wspomaganie projektowania, naprawa pojazdów samochodowych, technik żeglugi śródlądowej, ZSZ: mechanik pojazdów samochodowych, mechanik-monter maszyn i urządzeń.
- **Zespół Szkół Elektrycznych im. Tadeusza Kościuszki w Opolu:**
    - liczba uczniów: 1002, w tym:
      - technikum: 798
      - ZSZ: 124
      - liceum profilowane: b.d.

- inne: technikum dla dorosłych 80
  - dojeżdżający: 76%
  - specjalności: technik elektronik, technik elektryk, technik mechatronik, technik informatyk, technik teleinformatyk, ZSZ: elektromechanik, monter elektronik, elektryk
- **Zespół Szkół Zawodowych nr 1 w Strzelcach Opolskich:**
    - liczba uczniów: 1300, w tym:
      - technikum: 853
      - ZSZ: 463
      - liceum profilowane:
      - inne: LO 27
    - dojeżdżający: 70%
    - specjalności: technik mechanik o specjalności: operator obrabiarek sterowanych numerycznie, spawalnictwo z możliwością uzyskania uprawnień spawalniczych, technik organizacji usług gastronomicznych, technik elektryk, technik elektronik, technik handlowiec, technik ekonomista o specjalności finanse i rachunkowość, finanse i ubezpieczenia, ekonomika i organizacja firmy handlowo – usługowej, technik agrobiznesu, technik spedytor, technik obsługi turystycznej. ZSZ: stolarz, sprzedawca, murarz, fryzjer, kucharz małej gastronomii, dekarz, piekarz, malarz-tapeciarz, elektryk, mechanik pojazdów samochodowych, operator obrabiarek skrawających (z dodatkową ofertą obsługi obrabiarek sterowanych numerycznie), ślusarz (z dodatkową ofertą: ślusarstwo artystyczne, spawalnictwo z możliwością uzyskania uprawnień spawalniczych)

B. Refleksje dotyczące funkcjonowania uczniów w szkołach

W diagnozach szczegółowych dyrekcje szkół Projektowych wraz z nauczycielami ukazują wiele kontekstów wpływających na funkcjonowanie uczniów w szkole. Uwagi dotyczą przede wszystkim poziomu wiedzy, kwestii rodzinnych, kształtowania postaw i aktywności szkolnej. Odnosząc się do wiedzy zgromadzonej w badaniach można wyodrębnić następujące punkty:

- niski poziom wiedzy uczniów. Jest to istotny problemem w funkcjonowaniu badanych szkół. Ogranicza bowiem efektywną pracę nauczyciela z grupą uczniowską i wymusza sprowadzenie relacji edukacyjnych do niezbędnego minimum, którym staje się przygotowanie do wykonywania zawodu. Uczniowie często nie dostrzegają w edukacji szansy na przygotowanie się do wymagań rynku pracy. Traktują wiedzę i swoją obecność w szkole w kategoriach niemiłego, lecz koniecznego obowiązku.
  - Do szkół zawodowych trafiają zazwyczaj uczniowie z bardzo niskimi wynikami z egzaminów gimnazjalnych. Edukacja zawodowa postrzegana jest przede wszystkim jako możliwość zdobycia zawodu. Swoją obecność w szkole zawodowej uczniowie często traktują jako konieczność. Takie podejście do funkcjonowania w niej, determinuje również sposób pracy z młodzieżą. W klasach zawodowych nauczyciele koncentrują swoje działania edukacyjne na wyrównywaniu poziomu wiedzy i przekazaniu podstawowych informacji. Ich aktywność koncentruje się głównie na przygotowaniu uczniów do jak najlepszego wykonywania zawodu.
  - Młodzież trafiająca do techników osiąga lepsze wyniki na egzaminie gimnazjalnym. Motywacje wyboru tego typu szkół dotyczą korzyści w postaci przygotowania zawodowego i możliwości uzyskania matury. Nauczyciele podkreślają słabsze przygotowanie uczniów w porównaniu do poprzednich (przedgimnazjalnych) roczników. W narracjach nauczycieli zauważalne jest przeświadczenie, że nowy (czteroletni) tryb szkoły nie pozwala na optymalne przygotowanie do matury i egzaminu zawodowego (za mało czasu). Egzamin maturalny jest zdawany na wyższym poziomie, aniżeli egzamin zawodowy. Nauczyciele rozbieżności w zdawalności egzaminów tłumaczą na skoncentrowaniu się uczniów, na zdaniu matury i uzyskaniu przepustki do ewentualnego studiowania. W egzaminie zawodowym szczególną trudność stanowi część teoretyczna. Jednak głównym źródłem niepowodzeń pozostaje słabe przygotowanie edukacyjne, które jest efektem kształcenia na wcześniejszych etapach edukacji.
- problemy w środowisku rodzinnym. Nauczyciele dostrzegają źródła problemów (nie tylko edukacyjnych) uczniów często powiązane są z relacjami w ich rodzinach (także ich statusem materialnym), środowisku lokalnym. Problemy pojawiające się w rodzinach przenoszone są

na grunt szkolny. Nauczyciele dostrzegają problemy wynikające ze zjawiska euro-sieroctwa (dzieci pozostawionych pod opieką dalszej lub bliższej rodziny przez rodziców wyjeżdżających poza granice kraju w celach zarobkowych).

- wysoka absencja. Dużym problemem są częste nieobecności uczniów, które uniemożliwiają skuteczną realizację programu nauczania. Uczniowie tracą możliwość realizacji programu, co w praktyce oznacza trudne do nadrobienia zaległości. Absencja z jednej strony tłumaczona jest niechęcią do uczestnictwa w zajęciach, ale także problemami związanymi z koniecznością często dojazdu do szkoły z miejscowości oddalonych o kilkadziesiąt kilometrów (liczba uczniów dojeżdżających do poszczególnych szkół wynosi do 30 do 75%).
- zaangażowanie uczniów jest istotnym wymiarem funkcjonowania szkół. Nauczyciele dostrzegają, że w ich szkołach uczniowie chętnie biorą udział w wolontariacie, działaniach charytatywnych (WOŚP, imprezy lokalne, szkolne), tworzą samorząd szkolny. Dodatkowo w kilku szkołach realizowane są międzynarodowe wymiany (zwykle przy realizacji programów europejskich takich jak Leonardo Da Vinci), które cieszą się zainteresowaniem uczniów. W kwestionariuszach przygotowywanych na potrzeby Projektu wskazano również aktywność uczniów w różnego rodzaju konkursach i olimpiadach zarówno w zakresie przedmiotów ogólnych jak i zawodowych.

Rozwiązania części niekorzystnych sytuacji upatrywane są przez nauczycieli w zaciekawieniu młodzieży edukacją. Ubogacanie programów nauczania, wykorzystywanie nowych technologii, nacisk na zaangażowanie uczniów w projekty edukacyjne przynosi dobre efekty. Nie jest to jednak remedium. Do szkół o profilach zawodowych (ZSZ, technika, LP) trafiają uczniowie, którzy na egzaminach gimnazjalnych osiągnęli niskie wyniki to w zasadzie przesądza o sposobie pracy z nimi. Szansą dla szkół zawodowych czy techników jest tworzenie ciekawszych, sprzyjających uzyskaniu pracy specjalności, które być może przyciągną uczniów o lepszych wynikach. Pierwsze kroki zostały już wykonane, specjalności takie jak: technik informatyk, technik teleinformatyk czy technik mechaniczny o specjalności komputerowe wspomaganie projektowania ukazują nowe, lepsze i ciekawsze oblicze szkolnictwa zawodowego. Być może to jest recepta na przyciągnięcie uczniów lepiej przygotowanych do uczestnictwa do edukacji.

1.4 Charakterystyka kadry pedagogicznej

Liczba zatrudnionych nauczycieli w szkołach biorących udział w projekcie:

- **Zespół Szkół Zawodowych nr 1, Im. Marii Skłodowskiej-Curie w Brzegu – 76,**
- **Zespół Szkół Budowlanych im. Księcia Jerzego II Piasta w Brzegu – 48,**
- **Zespół Szkół Ekonomicznych w Brzegu – 59,**
- **Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 im. Marii Skłodowskiej-Curie w Kluczborku – 54,**
- **Zespół Szkół Technicznych i Ogólnokształcących w Kędzierzynie-Koźlu – 54,**
- **Zespół Szkół Żeglugi Śródlądowej im. Bohaterów Westerplatte w Kędzierzynie-Koźlu – 51,**
- **Zespół Szkół Elektrycznych im. Tadeusza Kościuszki w Opolu – 91.**
- **Zespół Szkół Zawodowych nr 1 w Strzelcach Opolskich – 96.**

Specyfika pracy w szkołach o profilu zawodowym oznacza współpracę nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących i zawodowych. Wedle danych zgromadzonych w diagnozach szczegółowych współpraca ta wygląda poprawnie. Nauczyciele przedmiotów zawodowych podkreślają trudności w realizacji swoich zadań wynikające z przestarzałego i niepełnego wyposażenie sal do przedmiotów zawodowych, pracowni specjalistycznych i warsztatów. W ich opinii uniemożliwia, a w najlepszym wypadku – utrudnia, to dobre, nowoczesne kształcenie zawodowe i jest źródłem obaw o jakość przygotowania zawodowego. Nauczyciele przedmiotów ogólnych podkreślają, że dysponują zbyt małą ilością godzin w stosunku do materiału, który mają przerobić, to wywołuje dyskomfort ich pracy.

Na podstawie zgromadzonych informacji można uznać, że nauczyciele są dobrze przygotowani do realizacji swoich zajęć. Zdecydowana większość z nich posiada wykształcenie wyższe, dokończają się na studiach podyplomowych, biorą udział w specjalistycznych kursach. Część z nich włącza się w realizację programów europejskich (Da Vinci, programy EFS) zdobywają dla swoich szkół wyposażenie, przygotowują wymiany uczniów (praktyki zawodowe). Nauczyciele prowadzą zajęcia pozalekcyjne, koła naukowe, przygotowują uczniów do udziału w konkursach i olimpiadach.

Kwestie związane z zatrudnieniem wyglądają różnie. W niektórych szkołach jedynie część kadry zatrudniona jest na pełnym etacie, w innych cała kadra ma pełen etat, w jednym przypadku duża część nauczycieli pracuje w wymiarze 1½ etatu. Kwestie związane z zatrudnieniem zależą od polityki

personalnej dyrektorów szkół oraz poziomu finansowania ze strony samorządów lokalnych. Nauczyciele zauważają, że wynagrodzenia są na poziomie niższym od oczekiwanego.

Nauczyciele biorący udział w Projekcie podkreślają, że uczestnictwo będzie dla nich szansą na zdobycie nowego doświadczenia, możliwością nawiązania kontaktów z nauczycielami innych szkół zawodowych. Ważny jest również wymiar materialny uczestnictwa w projekcie, który jest traktowany jako ważna motywacja.

1.5 Główne problemy nauczycieli w kształtowaniu KK i zawodowych

Główne problemy w zakresie kształtowania KK i zawodowych wyglądają następująco:

- **perspektywa nauczycieli:**

- odtwarzanie klasycznej eksperckiej roli nauczyciela i brak kontaktu z uczniem,
- rutyna i brak realnego kontaktu z rynkiem pracy, pracodawcami, nowymi technologiami w zakresie nauczanych przedmiotów,
- brak nowoczesnych programów w realizacji przedmiotów zawodowych,
- przestarzały sprzęt w pracowniach i warsztatach,
- trudności z prowadzeniem zajęć w zbyt licznych zespołach klasowych,
- zróżnicowanie i duże dysproporcje w zakresie poziomu wiedzy i umiejętności uczniów tej samej klasy,
- niezadawalające wyniki egzaminu maturalnego i egzaminu zawodowego,
- problemy wychowawcze (agresja, złe zachowanie uczniów)
- wysoka absencja.

- **problemy uczniów:**

- braki w zakresie posiadanej wiedzy i umiejętności uczniów (wyniki zaniedbań na poprzednich etapach kształcenia),
- niechęć uczniów do dbałości o swoje wykształcenie,
- nieatrakcyjne formy realizacji przedmiotów ogólnych i zawodowych,
- uczniowie poza internetem nie korzystają z innych źródeł wiadomości,
- nie potrafią skutecznie poszukiwać i przetwarzać informacji,
- braki w zakresie komunikacji w języku ojczystym i obcym,

- ograniczone zdolności w zakresie nauk matematyczno-przyrodniczych,
  - brak świadomości obywatelskiej,
  - brak umiejętności łączenia edukacji z odnalezieniem się na rynku pracy,
  - edukacja traktowana jako konieczność, obowiązek,
  - małe zainteresowanie przygotowaniem zawodowym.
- **uwarunkowania zewnętrzne:**
    - brak dobrych programów autorskich,
    - program oparty o zajęcia teoretyczne,
    - niewystarczająco dobrze i nowocześnie wyposażona baza dydaktyczno-warsztatowa,
    - programy kształcenia nie dostosowane do potrzeb pracodawców i rynku pracy,
    - brak skutecznych programów i miejsc praktyk,
    - liczba godzin dydaktycznych jest nie adekwatna do ilości materiału zawartego w podstawie programowej,
    - brak pomysłów na edukację zawodową (zarówno w wymiarze lokalnym, jak i krajowym),
    - niewystarczające zainteresowanie ze strony władz lokalnych,
    - brak atrakcyjnej oferty edukacyjnej dopasowanej do potrzeb lokalnych pracodawców,
    - ograniczone kontakty z lokalnymi pracodawcami.

Przedstawione problemy w kształtowaniu KK i zawodowych ukazują przede wszystkim problemy związane z brakiem odpowiedniego podejścia do szkolnictwa zawodowego na każdym poziomie podejmowania decyzji o wymiarach jego funkcjonowania. W wymiarze ogólnopolskim przejawia się brak krajowego programu na rzecz edukacji zawodowej, który opowiadałby na potrzeby uczniów, pracodawców i gospodarki krajowej oraz umożliwiał dofinansowanie szkolnictwa zawodowego ze środków centralnych. Brak dobrze przygotowanych pracowników jest niekorzystny dla unowocześniającej się gospodarki. (Generuje także dodatkowe koszty przekwalifikowywania absolwentów, które w nieodległej perspektywie czasowej będą musiały ponieść lokalne urzędy pracy.) Brak odpowiedniej polityki edukacyjnej władz lokalnych w zakresie szkolnictwa zawodowego przejawia się zaniechaniem realnych działań na rzecz unowocześnienia bazy dydaktycznej, czy doszkolenia kadry dydaktycznej. Efekty takiego stanu rzeczy zauważalne są w statystykach

Powiatowych Urzędów Pracy, w których absolwenci szkół zawodowych stanowią liczną grupę osób bezrobotnych. Władze lokalne mając możliwość podjęcia działań prewencyjnych (przez ulepszenie szkół, programów nauczania, nowych zawodów), nie korzystają z narzędzia w postaci edukacji zawodowej. Ostatni wymiar problemów związany jest z funkcjonowaniem samych szkół. Utarte sposoby edukowania, przestarzałe specjalności (generujące bezrobocie absolwentów), brak nowych programów nauczania, a w efekcie oderwanie edukacji zawodowej od wymagań rynku pracy prowadzi do swoistej patologii edukacyjnej. Od początku kształcą się ludzie nie mających większych szans na uzyskanie zatrudnienia w swoim zawodzie. Nie ma idealnych rozwiązań sytuacji szkolnictwa zawodowego w Polsce. Działania innowacyjne podejmowane przez pojedyncze szkoły są zwiastunem zmiany, ale nie gwarantują nowej jakości kształcenia w szerszej perspektywie. Braki planu krajowego zauważalne są na każdym poziomie działania szkół zawodowych i wymagają natychmiastowego działania.

1.6 Kompetencje kluczowe a kompetencje zawodowe

Kompetencje kluczowe umożliwiają świadome funkcjonowanie w globalizującym się świecie. Pozwalają na rozumienie rzeczywistości, wyposażają w umiejętności, które są niezbędne w samorealizacji i rozwoju osobistym. Wymiar społeczny wdrażania kompetencji kluczowych wyznaczany jest odpowiedzialną partycypacją i zaangażowaniem obywatelskim. W *Zaleceniu Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (2006/962/WE)* Parlament Europejski i Rada zalecają państwom członkowskim UE rozwijanie oferty kompetencji kluczowych dla wszystkich, w ramach idei *lifelong learning* (całozyciowego uczenia się). W tym kontekście KK odgrywają szczególnie istotną rolę w uczeniu się i to zarówno w szkołach i wszelkiego rodzaju innych instytucjach oświatowych, jak i w samokształceniu. Stają się szczególnie ważne dla osiągnięcia celów społecznych, pozwalają na świadome uczestnictwo w rynku pracy i zwiększanie (maksymalizację) szans na zatrudnienie.

Kształtowanie KK staje się naturalną składową każdego procesu i formy edukacji. Treści dotyczące KK (zdolność porozumiewania się w języku ojczystym, znajomość języków obcych, umiejętność liczenia, podstawowe umiejętności w dziedzinie nauk ścisłych i technologii, posługiwanie się technologiami informacyjno-komunikacyjnymi, umiejętność uczenia się, kompetencje interpersonalne i

obywatelskie, zmysł przedsiębiorczości, świadomość kulturowa) wpisują się w większość przedmiotów realizowanych w szkołach. Od nauczycieli zależy w jaki sposób pojawią się one na ich zajęciach. Proponowane w ramach Projektu tworzenie programów autorskich stwarza nauczycielom przedmiotów ogólnych i zawodowych pozwoli na wdrożenie KK w ramach realizowanych treści. Daje to szanse poprawy jakości kształcenia i rozwinięcia u uczniów kompetencji z zakresu: matematyki, przedsiębiorczości, języka obcego i informatyki.

Ogólna refleksja dotycząca realizowanych w poszczególnych szkołach analiz SWOT w zakresie wdrażania KK przedstawiają się następująco:

- **silne strony:**

- doświadczone grona nauczycielskie szkół zawodowych,
- nauczyciele chętni do pozyskiwania nowych kwalifikacji zawodowych,
- posiadane zaplecze dydaktyczne pozwala na natychmiastowe wdrożenie KK.

- **słabe strony:**

- brak innowacji edukacyjnych (z kilkoma wyjątkami),
- słabo wyposażone zaplecze do przedmiotów zawodowych (z kilkoma wyjątkami),
- brak programów autorskich w zakresie wdrażania KK,
- ograniczona możliwość współpracy rodziców ze szkołą,
- zajęcia projektowe nie obejmują wszystkich uczniów,
- brak zainteresowania ze strony władz lokalnych.

- **szanse:**

- przygotowanie nauczycieli do tworzenia programów autorskich,
- wprowadzenie KK jako standardów edukacyjnych,
- włączenie założeń KK we wszystkich możliwych obszarach edukacyjnych,
- pozyskanie wsparcia samorządu lokalnego i rozwój szkół,
- nawiązanie współpracy z lokalnymi pracodawcami (miejsca praktyk, miejsca pracy dla absolwentów),
- rozwinięcie uczestnictwa w projektach europejskich (np. programów praktyk zagranicznych).

- **zagrożenia:**
  - brak odpowiedniej motywacji po stronie uczniów,
  - brak zainteresowania uczniów wiedzą z zakresu KK,
  - brak środków na doposażenie szkoły,
  - dalsza marginalizacja szkolnictwa zawodowego,
  - brak zainteresowania lokalnych pracodawców współpracą ze szkołą.

Wdrażanie KK wydaje się priorytetem zwłaszcza w szkołach zawodowych. Wprowadzenie na poziomie zajęć lekcyjnych podstawowych umiejętności z zakresu KK może wpłynąć na wybory dokonywane przez uczniów zarówno na poziomie osobistym, jak również zawodowym. Oznacza to podejmowanie świadomych decyzji, rozumienie przeobrażeń na rynku pracy, działania na rzecz poprawy jakości życia. KK stają się szansą na zwiększenie kapitału społecznego uczniów, którzy zwykle w tej kwestii tracą szanse na rozwój edukacyjny, społeczny czy indywidualny (biograficzny).

2. RYNEK PRACY

2.1 Regionalny rynek pracy w aspekcie specjalności zawodowych placówek

Regionalny rynek pracy odzwierciedla zmiany zachodzące w gospodarce krajowej oraz lokalnych mikro-gospodarkach. Na poziomie regionalnym spotykają się tendencje związane z kreowaniem polityki krajowej, decyzji podejmowanych przez administrację centralną, ale także uwarunkowania lokalne. Charakterystykę regionalnego rynku pracy najlepiej wyrażają ukazywane poniżej statystyki. W latach 2000-2008 na Opolszczyźnie można było obserwować ciągły spadek liczby osób bezrobotnych. Tendencja ta trwała do lutego 2009 roku, po czym zaczęła się zmieniać. Zmiany w liczbie bezrobotnych obrazują poniższe dane.

*Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w województwie opolskim w latach 1999 – 2009
(stan w końcu okresu)*

Wyszczególnienie	Liczba bezrobotnych	Przyrost lub spadek do poprzedniego okresu	
		w liczbach	w %
1999	59 476	-	-
2000	69 311	+ 9 835	+ 16,5
2001	78 557	+ 9 246	+ 13,3
2002	83 436	+ 4 879	+ 6,2
2003	81 623	- 1 813	- 2,2
2004	74 553	- 7 070	- 8,7
2005	69 396	- 5 157	- 6,9
2006	60 058	- 9 338	-13,5
2007	43 338	- 16 720	-27,8

2008	35 698	- 7 640	-17,6
2009	***	***	***
Styczeń	40 667	- 4 440	-9,8
Luty	42 965	- 876	-2,0
Marzec	43 706	2 574	6,3
Kwiecień	42 562	4 774	12,6
Maj	41 833	5 945	16,6
Czerwiec	40 586	6 476	19,0
Lipiec	40 880	7 770	23,5
Sierpień	41 387	8 618	26,3
Wrzesień	41 707	9 802	30,7
Październik	42 394	11 267	36,2
Listopad	44 701	11 689	35,4
Grudzień	47 129	11 431	32,0

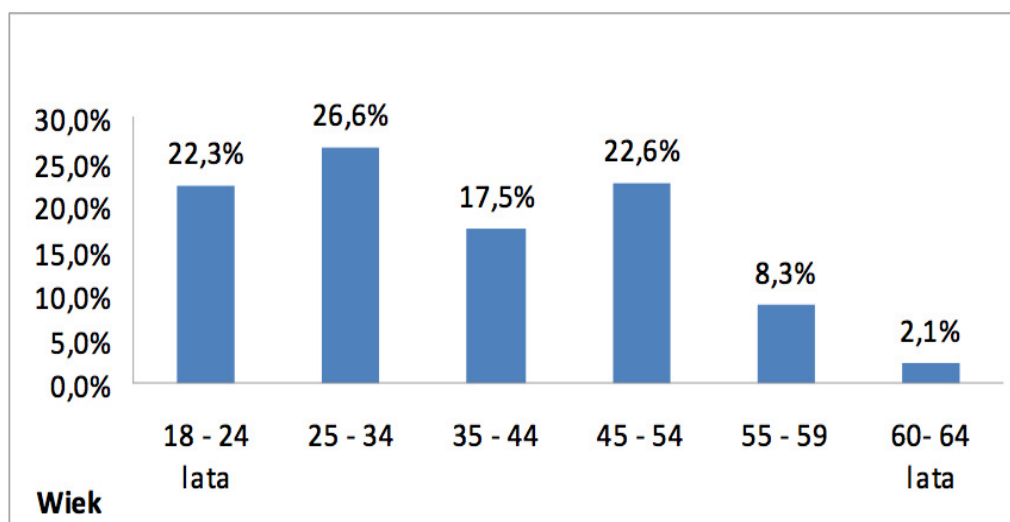
Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w województwie opolskim w latach 1999 - 2009 (stan w końcu okresu)
Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu, Analiza sytuacji na rynku pracy województwa opolskiego w 2009 roku, Opole 2010, s.11-12, <http://www.wup.opole.pl/dokumenty/Analiza2009.pdf> [dostęp: 17.4.2010].

Poziom i struktura bezrobocia w województwie opolskim wskazują jak ważne jest przygotowywanie edukacyjne i zawodowe ludzi wchodzących na rynek pracy oraz doskonalenie tych, którzy na nim funkcjonują. Analizując przedstawione poniżej dane można dojść do wniosku, że im lepsze przygotowanie edukacyjne i zawodowe, tym łatwiej odnaleźć się na rynku pracy. W kontekście relacji edukacji z rynkiem pracy bardzo niekorzystnie prezentują wskaźniki bezrobocia w podziale na wiek osób pozostających bez pracy. W województwie opolskim największą liczbę bezrobotnych stanowią osoby młode (w wieku 18-24 lata oraz 25-30 lat). To zdecydowanie niepokojąca sytuacja, która może

wskazywać na problemy związane z edukacją i brakiem KK. Młodzi ludzie z różnych względów nie potrafią znaleźć pracy i od początku swojego pobytu na rynku pracy wymagają wsparcia ze strony instytucji publicznych. Może to generować sytuacje, w których będą mieli ograniczone szanse wejścia na rynek pracy także w kolejnych latach.

Struktura bezrobotnych według wieku - stan na 31 grudnia 2009

Przedstawiane poniżej dane (ranking bezrobotnych wg zawodów, zawody generujące bezrobocie w stopniu ja wyższym i najniższym), ukazują jednocześnie wiele spośród profili kształcenia w diagnozowanych szkołach. To jednoznacznie wskazuje na małą użyteczność na rynku pracy specjalności proponowanych szkolnictwie zawodowym. Konieczne jest podjęcie zmian, które zwiększą szanse absolwentów na znalezienie pracy. Winny one przede wszystkim dotyczyć unowocześnienia profili kształcenia zawodowego na te, które są bardziej pożądane przez rynek pracy. Z drugiej strony, wskazania w poniższej tabeli obrazują sytuację, w której ewidentnie zobrazowany jest wpływ poziomu wykształcenia na możliwość uzyskania pracy. Wszystkie spośród przedstawionych zawodów wykonywane są przez osoby z (co najwyżej) średnim wykształceniem. To w pewien sposób oddaje specyfikę rynku pracy, na którym coraz wyżej cenione są jak najwyższe kompetencje. To ważna informacja dla szkół o profilu zawodowym, jak niezwykle istotne jest coraz

lepsze edukowanie uczniów i ukazywanie im jak wiele znaczy rozwój edukacyjny, co mogą zyskać przedłużając swoją ścieżkę edukacyjną. Nie jest to zadanie proste biorąc pod uwagę poziom wiedzy, czy liczbę punktów z egzaminu gimnazjalnego, z którą pojawiają się w szkołach ponadgimnazjalnych, ale konieczne dla zwiększenia ich szans na rynku pracy.

GRUPA	NAZWA	% udział w bezrobociu
Grupa 7	Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	31,80
Grupa 5	Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	16,15
Grupa 9	Pracownicy przy pracach prostych	14,84
Grupa 3	Technicy i inny średni personel	14,19
Grupa 2	Specjaliści	8,61
Grupa 8	Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	5,90
Grupa 4	Pracownicy biurowi	4,69
Grupa 6	Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	3,13
Grupa 1	Parlamentarzyści, wyżsi urzędnicy i kierownicy	0,63
Grupa 0	Siły zbrojne	0,07

T-I/W-1 Bezrobotni wg zawodów w województwie opolskim. Stan w końcu 2009 roku

Lp.	Kod zawodu	Nazwa zawodu	Bezrobotni ogółem	W tym				
				kobiety	absolwenci		powyżej 12 miesięcy	
					razem	kobiety	razem	kobiety
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	"000000"	Bez zawodu	5972	3587	853	488	15	10
2	"522107"	Sprzedawca	4234	3745	189	178	1002	843
3	"914103"	Robotnik gospodarczy	2631	1103	8	5	483	277
4	"722204"	Ślusarz	1670	54	26	0	222	9
5	"712102"	Murarz	1275	5	46	0	203	1
6	"341902"	Asystent ekonomiczny [zawód szkolny: Technik ekonomista]	913	820	78	61	172	164
7	"241102"	Ekonomista	874	679	79	52	191	164
8	"743304"	Krawiec	799	781	4	4	182	180
9	"512201"	Kucharz	738	640	11	6	186	179
10	"419101"	Pracownik biurowy [Zawód szkolny: Technik prac biurowych]	687	576	23	22	166	141
11	"311502"	Technik mechanik	645	48	78	0	82	11

Lp.	Kod elementarnej grupy zawodów	Nazwa elementarnej grupy zawodów	Wskaźnik długotrwałego bezrobocia
1	2	3	4
ZAWODY W NAJWYŻSZYM STOPNIU GENERUJĄCE DŁUGOTRWALE BEZROBOCIE			
1	"7313"	Jubilerzy, złotnicy i pokrewni	0,7778
2	"7413"	Robotnicy w produkcji wyrobów mleczarskich	0,625
3	"2351"	Specjaliści metod nauczania	0,5
4	"8263"	Operatorzy maszyn do szycia	0,5
5	"7424"	Plecionkarze, szrotkarze i pokrewni	0,4706
7	"8275"	Operatorzy maszyn i urządzeń do przetwórstwa owoców, warzyw, nasion oleistych i pokrewni	0,4667
6	"8159"	Operatorzy urządzeń przetwórstwa chemicznego gdzie indziej niesklasyfikowani	0,4545
8	"3311"	Nauczyciele praktycznej nauki zawodu i instruktorzy	0,4286
9	"3116"	Technicy technologii chemicznej i pokrewni	0,4091
10	"2147"	Inżynierowie górnicy, metalurzy i pokrewni	0,4
ZAWODY W NAJNIŻSZYM STOPNIU GENERUJĄCE DŁUGOTRWALE BEZROBOCIE			
1	"4212"	Kasjerzy bankowi i pokrewni	0,0556
2	"7139"	Robotnicy budowlani robót wykończeniowych i pokrewni gdzie indziej niesklasyfikowani	0,0526
3	"7133"	Tynkarze i pokrewni	0,0526
4	"2479"	Specjaliści administracji publicznej gdzie indziej niesklasyfikowani	0,044
5	"0121"	Żołnierze zasadniczej służby wojskowej	0,0435
6	"2239"	Specjaliści ochrony zdrowia (z wyjątkiem pielęgniarek i położnych) gdzie indziej niesklasyfikowani	0,0412
7	"2211"	Biolodzy	0,0345
8	"3414"	Organizatorzy turystyki i pokrewni	0,034
9	"3229"	Średni personel ochrony zdrowia gdzie indziej niesklasyfikowany	0,0323
10	"2141"	Architekci, urbaniści i pokrewni	0,027

Przygotowana przez Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu „Analiza sytuacji na rynku pracy...” szczegółowo opisuje problemy na regionalnym rynku pracy. Dzięki szczegółowemu rozpoznaniu sytuacji łatwiej zareagować na problemy mieszkańców. Do inicjatyw WUP Opole na rzecz poprawy sytuacji na rynku pracy, można zaliczyć:

- Regionalny Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia na 2009 rok,
- działania finansowane ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego,
- Sklep z Pracą 'OFERTA'.

Regionalny Plan Działania na Rzecz Zatrudnienia na rok 2009 w swych założeniach wyodrębnił pięć obszarów, na których skupił się w swojej działalności:

- aktywizacja osób pozostających bez zatrudnienia, w tym z grup w szczególnej sytuacji na rynku pracy oraz rejestrujących się po utracie zatrudnienia;
- promocja i wspieranie przedsiębiorczości;
- wspieranie partnerstwa i współpracy na rynku pracy oraz podnoszenie jakości usług rynku pracy;
- edukacja ustawiczna;
- poprawa informacji o rynku pracy.

Najwięcej środków pochłonęła walka z bezrobociem, co bezpośrednio przełożyło się na największy efekt w odniesieniu do pięciu wyodrębnionych obszarów działania. Działania podjęte w wymienionych obszarach przyniosły efekt w postaci zmniejszenia bezrobocia i poprawy świadomości szerokiej rzeszy osób korzystających z proponowanych form pomocy, na przykład ze szkoleń.

Działania z zakresu finansowania Europejskiego Funduszy Społecznego, skupione były wokół roli, jaką odgrywają wojewódzkie urzędy pracy, czyli instytucji wdrażającej II-go stopnia. Wsparcie ze strony UE wyniosło w województwie opolskim ponad 228 milionów euro, w tym PO KL 25 milionów euro². Umożliwiło to realizację wielu programów wsparcia osób bezrobotnych, realizowanych w różnym zakresie (szkolenia, programy pomocowe, aktywizacja zawodowa, itp.)

Sklep z Pracą 'Oferta' to inicjatywa funkcjonująca od 1997r. *Sklep* ma za zadanie stworzyć bank wolnych miejsc pracy, z którego mogliby bezrobotni, pracownicy, którzy chcą zmienić miejsce pracy, ucząca się młodzież, emeryci i renciści, osoby poszukujące dodatkowego źródła dochodu.

Rynek pracy bezlitośnie weryfikuje specyfikę kształcenia zawodowego. Szkolnictwo zawodowe (także szkoły diagnozowane dla potrzeb Projektu) w minimalnym stopniu daje szansę na znalezienie pracy swoim absolwentom. To wynik wieloletnich zaniedbań związanych z brakiem krajowego programu kształcenia zawodowego, niedoinwestowaniem szkolnictwa zawodowego, kształceniem w zawodach, które w minimalnym stopniu odpowiadają potrzebom rynku pracy i gospodarki. Nie bez znaczenia jest też powielanie utartych schematów kształcenia przez dyrekcje szkół i nauczycieli przedmiotów zawodowych. Efektem splotu tych wszystkich czynników jest sytuacja, w której kształcą się uczniowie, wiedząc o tym, że będą mieli minimalne szanse na uzyskanie pracy. To oznacza skrajną nieodpowiedzialność ze strony osób odpowiedzialnych za szkolnictwo zawodowe. Marnowane są

---

² http://umwo.opole.pl/docs/zalacznik_nr_260.pdf

środki, czas i biografie uczniów. Edukacja zawodowa musi podążać za wymogami rynku pracy, a nie odtwarzać nieistniejącą rzeczywistość rodem z poprzedniej epoki. Nieliczne specjalności, które pojawiają się w ofercie diagnozowanych szkół odpowiadają potrzebom rynku i dają absolwentom szanse na zatrudnienie. Większość specjalności trwa dzięki nieracjonalnemu przekonaniu, że są rzeczywiście potrzebne.

Problematyka kształcenia zawodowego dla potrzeb rynku pracy oznacza konieczność radykalnych zmian. Muszą one dotyczyć przede wszystkim szkół. Ale równie ważne, aby edukacją na poziomie zawodowym zainteresowały się poważnie władze lokalne. Nie tylko w kwestii finansowania, ale i realnego zainteresowania szkolnictwem zawodowym, stworzeniem warunków do współpracy szkół z pracodawcami, kreowaniem lokalnego rynku pracy wspierając absolwentów szkół zawodowych, w końcu również troszcząc się o małych i średnich, lokalnych pracodawców. Szkolnictwo zawodowe w całej Europie podlega przeobrażeniom. Być może warto skorzystać z doświadczeń państw z UE, aby zmienić polskie system kształcenia zawodowego.

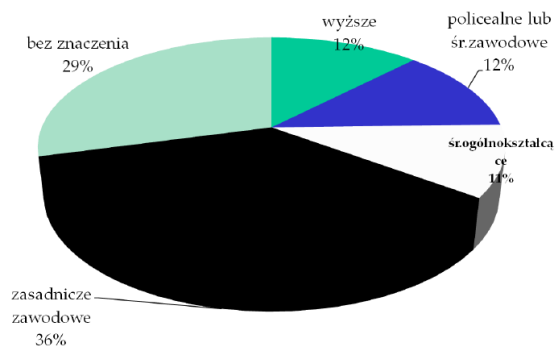
2.2 Kompetencje Kluczowe a rynek pracy

Kształcenie uczniów w zakresie podwyższania Kompetencji Kluczowych ma racjonalne uzasadnienie związane z ich funkcjonowaniem na rynku pracy. Kompetencje Kluczowe rozumiane są przez instytucje międzynarodowe (m.in. OECD, UE) jako niezbędne w przygotowaniu do uczestnictwa w nowoczesnie zorganizowanym państwie, społeczeństwie i gospodarce. Odpowiadają potrzebom przystosowania i odnalezienia się w stale przeobrażających się przestrzeniach, w których funkcjonują ludzie.

Również w Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego za niezwykle ważne uznano lepsze dostosowanie systemu oświaty, w tym ustawicznego kształcenia społeczeństwa, do potrzeb rynku pracy wymaga przede wszystkim ukierunkowania edukacji na przedsiębiorczość, języki obce, technologie informacyjne i komunikacyjne. Koniecznym jest również ciągle dostosowywanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy, tak aby ułatwić zatrudnienie absolwentom szkół oraz zwiększyć mobilność zawodową społeczeństwa.

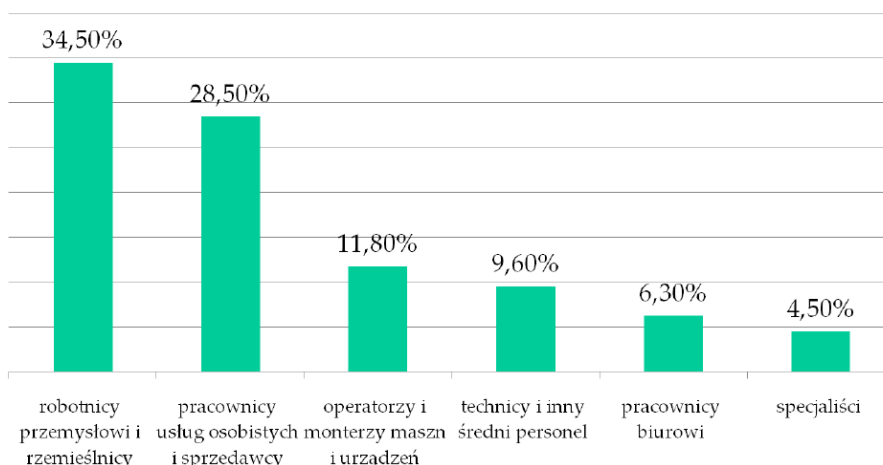

Wymagany poziom wykształcenia

(Źródło: Obserwator Gospodarczy. Diagnoza popytu i podaży na opolskim rynku pracy)

zapotrzebowanie na nowych pracowników

(Źródło: Obserwator Gospodarczy. Diagnoza popytu i podaży na opolskim rynku pracy)

Kompetencje Kluczowe dają szansę na zmianę sytuacji jednostek, społeczności, a w końcu społeczeństw nie tylko w kwestiach związanych z pozyskaniem pracy, wspieraniem gospodarki opartej na wiedzy, ale również z rozwojem osobistym, poprawą jakości życia i świadomością społeczną. Wydaje się że to właśnie wymiar zmiany indywidualnej, dzięki Kompetencjom Kluczowym, jest najbardziej istotny. Wraz ze zmianą statusu materialnego i społecznego ludzie dostrzegają wagę edukacji czy zaangażowania w działalność społeczną. W związku z tym działania podejmowane na rzecz wdrożenia Kompetencji Kluczowych w programy edukacyjne, dają szansę na lepsze odnalezienie się na rynku pracy.

Informacje pochodzące z diagnoz szczegółowych ukazują, że wdrażanie KK może przyczynić się do ułatwienia funkcjonowania na rynku pracy. Uczniowie zdobywając wiedzę z zakresu informatyki, matematyki, języka angielskiego i przedsiębiorczości zyskują szanse na lepsze rozumienie swojej rzeczywistości. Problemem jest jednak to, że KK wdrażane będą w ograniczonym zakresie, Projekt nie obejmuje wszystkich uczniów, jedynie wyznaczone 4 klasy, z których każda będzie miała wdrażany inny blok zajęć. To oznacza, że nawet jeśli poszczególne KK zostaną przekazane, to i nie tak w sposób całościowy i dający wszystkim uczniom równe szanse. Dlatego niezwykle ważne dla szkolnictwa zawodowego jest dokonywanie zmian w programach nauczania, które KK uczynią standardem. Jest to szczególnie na tym etapie edukacji, bowiem większość uczniów na ZSZ i spora część uczniów techników wtedy kończy swoją ścieżkę edukacyjną.

3.CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA I UWARUNKOWAŃ ZEWNĘTRZNYCH

3.1 Prognozy demograficzne

Na koniec I półrocza 2009 roku Opolszczyznę zamieszkiwało 1 031 9221 osoby i jest to mniej o 2 734 osoby niż w analogicznym momencie roku 2008. Zmiana ta wpisuje się w trwający już od kilku lat proces zmniejszania się liczby mieszkańców Opolszczyzny. Według prognoz w roku 2035 Opolszczyznę będzie zamieszkiwać 897 090 osób, co oznacza spadek liczby ludności o 13% wobec stanu mierzonego w połowie 2008 roku.

Zmiany stanów ludności w latach 2007 – 2035

Lata	Ludność ogółem	0 – 17 lat	18 – 44 lat	45 – 59/ 64 lata	60+ / 65+ lata
		zmiana	zmiana	zmiana	zmiana
2008	1 032 591	-6 296	-2 709	2 130	2 378
2010	1 023 314	-4 208	-3 868	740	2 571
2015	999 670	-12 532	-22 268	-10 751	21 907
2020	978 498	-4 338	-30 504	-10 118	23 788
2025	956 326	-4 429	-37 297	1 061	17 953
2030	928 427	-13 726	-37 264	13 032	10 159
2035	897 090	-15 040	-27 648	3 536	7 815

Powyższa tabela obrazuje spadki liczby ludności, które będą miały charakter trwały i – patrząc przez pryzmat struktury wiekowej – odbiją się niekorzystnie na rynku pracy, zwłaszcza w latach 2015-2025. Spadki nie będą bowiem przebiegać równomiernie w poszczególnych kategoriach wiekowych. Znacznemu zmniejszeniu ulegnie wielkość populacji osób w wieku przedprodukcyjnych oraz w wieku produkcyjnym mobilnym. Rosnąć będzie podaż pracy ze strony roczników uznanych za niemobilne (powyżej 44 roku życia), co może oznaczać konieczność podjęcia działań zmierzających do wyrobienia elastyczności zawodowej u przyszłych zasobów pracy oraz reorientację oczekiwań pracodawców, którzy często z rezerwą odnoszą się do zatrudniania osób po 45 roku życia³.

**Tabela 2. Zmiany demograficzne w województwie opolskim
w latach 1976–2005 (w granicach sprzed 1999 r.)**

Obszar/orientacja	Liczba ludności w 1976	Liczba ludności w 2005	Przyrost ludności 1976–2005	Wielkość przyrostu naturalnego 1976–2005	Saldo migracji	
					ogółem	saldo migracji zagranicznych
Razem ludność	976 436	983 012	6 576	147 308	-140 732	-114 464
Razem miasto	463 843	525 984	62 141	74 764	-12 000	-49 676
Razem wieś	512 593	457 028	-55 565	72 544	-128 109	-64 788
autochtoniczna razem	368 921	345 228	-23 693	47 538	-71 231	-75 354
autochtoniczna miasto	82 481	92 654	10 173	17 545	-7 372	-18 851
autochtoniczna wieś	286 440	252 574	-33 866	29 993	-63 859	-56 503
napływowa razem	607 515	637 784	30 269	99 770	-69 501	-39 110
napływowa miasto	381 362	433 330	51 968	57 219	-5 251	-30 825
napływowa wieś	226 153	204 454	-21 669	42 551	-64 220	-8 285

Na sytuację demograficzną olbrzymi wpływ wywiera powszechne w województwie zjawisko migracji zarobkowych ludności autochtonicznej. Przeprowadzone na zlecenie WUP Opole badania pozwoliły na dokonanie szeregu ustaleń dotyczących zarówno wielkości demograficznych, jak i sytuacji na rynku pracy na obszarach wiejskich województwa. Ustalenia te wskazują, że rzeczywista sytuacja demograficzna i problematyka rynku pracy odbiega od diagnoz opartych na powszechnie dostępnych

³ Diagnoza i prognozy makroekonomiczne dla województwa opolskiego ze szczególnym uwzględnieniem rynku pracy

danych. Skala nierejestrowanej emigracji stałej, którą tylko dla ludności wiejskiej ustalono na 18,9% zameldowanych tj. w skali województwa ok. 93 tys. osób (ponad 9% ogólnej liczby ludności), jest tak duża, że utrudnia bądź wręcz uniemożliwia posługiwanie się oficjalnymi danymi dotyczącymi np. liczby mieszkańców bez ich weryfikacji. Ponadto szacunkowo 104-118 tys., czyli ok. 11% mieszkańców całego województwa (w tym ok. 65 tys. mieszkańców wsi) pracuje za granicą i najczęściej nie jest uwzględnianych w oficjalnych danych i rejestrach. W takich warunkach każdy oficjalny wskaźnik wykorzystujący liczbę mieszkańców czy liczbę aktywnych zawodowo, jest obciążony tak dużym błędem, że nie pozwala na właściwą ocenę badanego zjawiska. Ze względu na fakt, że tak ogromna skala nierejestrowanej emigracji stałej dotyczy jedynie województwa opolskiego, wszelkie wskaźniki liczone per capita porównujące Opolszczyznę z innymi województwami będą zaniżone. Dotyczy to zarówno wskaźników mierzących wielkości uznawane za pozytywne, jak i uznawane za negatywne⁴.

Konsekwencje zmian demograficznych są wyraźnie odczuwane na rynku pracy całego województwa. Już dziś wyraźnie widoczny jest brak ludzi młodych, którzy masowo wyjeżdżają do innych części Polski lub za granicę i tam podejmują pracę. Opolszczyzna do 2004 była największym regionem emigracyjnym w Polsce - 12 proc. mieszkańców było poza granicami. Do roku 2008 w województwie opolskim notowano co roku przyrost zasobów pracy, czyli osób w wieku produkcyjnym, które mogłyby podjąć zatrudnienie. Począwszy od 2009 roku, liczba osób, które mogłyby podjąć pracę, będzie się zmniejszała. W 2015 roku, osób w wieku produkcyjnym będzie aż o 33 tysiące mniej w stosunku do roku 2010.

Rozwój nowych technologii może sprawić, że ubytki pracowników będą mniej odczuwalne, niż nam się dzisiaj może wydawać, jednak w tej chwili trudno to jednoznacznie ocenić. Jedną z konsekwencji zmian demograficznych będzie to, że pracodawcy na Opolszczyźnie będą zmuszeni przeorientować swoje oczekiwania względem kandydatów do pracy i chętniej niż dotychczas zatrudniać ludzi w wieku dojrzałym od 45 roku życia w górę. Aktualnie na Opolszczyźnie wskaźnik aktywności zawodowej mężczyźn wynosi 62,3 proc., a dla panów powyżej 55. roku życia tylko 35,8 proc. Zaledwie 48 proc. Opolanek jest aktywnych zawodowo, a wśród pań powyżej 55. roku życia tylko 17 proc. pracuje.

---

⁴ Diagnoza i prognozy makroekonomiczne dla województwa opolskiego ze szczególnym uwzględnieniem rynku pracy, Strategia rozwoju Województwa Opolskiego.

3.2 Współpraca szkół z zakładami pracy

Szkoły współpracują z pracodawcami w zakresie organizowania praktyk uczniom szkoły. Dla uczniów płynie z tego tytułu wiele korzyści. Przede wszystkim mogą w praktyce zweryfikować posiadaną wiedzę i umiejętności. Często praktyki są szansą na zetknięcie się ze sprzętem, który jest niedostępny w warsztatach szkolnych. Ponadto uczniowie poznają rynek pracy, warunki wykonywania zawodu, uczą się funkcjonować w potencjalnym środowisku pracy. W konsekwencji takiej współpracy mogą bardziej świadomie wybrać dalszą ścieżkę kształcenia. Także dla pracodawców szkoła przynosi korzyści. Przede wszystkim pracodawcy otrzymują niemal do rąk własnych dobrze wykształconego technicznie, młodego pracownika.

Problemy we współpracy z pracodawcami przedstawiają się następująco:

- po stronie szkół:
  - często zauważalny jest brak osoby odpowiedzialnej za koordynację szkolenia praktycznego, która normowała by współpracę szkoły z lokalnymi pracodawcami;
  - coraz mniejsza liczba pracodawców, mogących/chcących przyjąć na praktykę;
  - brak wsparcia dla programów praktyk ze strony władz lokalnych (co mogłoby zachęcić pracodawców).

- po stronie pracodawców:
  - pracodawcy nie są zainteresowani przyjmowaniem uczniów na praktyki ze względu na zbyt duże nakłady, które muszą poczynić (opiekun praktyk, osobna stołówka, osobna szatnia);
  - wielu pracodawców nie jest zrzeszonych w cechu rzemiosł, co ogranicza możliwości pozyskania ich jako praktykodawców;
  - pracodawcy często zamiast przygotowywania uczniów do zawodu wykorzystują ich jako bezpłatną siłę roboczą;
  - pracownicy firm nie mają odpowiedniego przygotowanie pedagogicznego, które stanowi wymóg podjęcia współpracy w zakresie praktyk zawodowych;
  - brak świadomości u pracodawców dotyczącej tego, że przyjmowani na praktykę uczniowie mogą w przyszłości stać się ich pracownikami, których zawczasu przygotowują do wykonywania zawodu.

Ograniczone możliwości odbycia dobrych praktyk zawodowych oznaczają słabsze przygotowanie uczniów do wykonywania w przyszłości wybranego zawodu, co oznacza ograniczone możliwości uzyskania pracy. Tę impasową sytuację można rozwiązać na poziomie współpracy szkół, samorządów oraz pracodawców. Wymaga to wykreowania nowej sytuacji edukacyjnej, w której pracodawcy zainteresowani będą pozyskaniem na praktyki uczniów, którzy w przyszłości będą mogli zostać ich pracownikami. To oznacza konieczność wprowadzania nowych zawodów, unowocześnienia programu kształcenia zawodowego i uświadomienia uczniów co do szans, które mogą przynieść im dobrze zrealizowane praktyki.

3.3 Działalność szkół na rzecz przygotowania uczniów do funkcjonowania na rynku pracy

Refleksje związane z działaniami szkół na rzecz przygotowania uczniów do funkcjonowania na rynku pracy nie napawają optymizmem. Z jednej strony niewątpliwie zauważalne są starania na rzecz przygotowania uczniów do jak najlepszego wykonywania wyuczonego zawodu, które przejawiają się w poszukiwaniu możliwości związanych z doposażeniem szkoły, poszukiwaniem miejsc praktyk, chęcią części nauczycieli do doskonalenia swoich umiejętności czy w ich zaangażowaniu na rzecz udziału w różnorodnych programach edukacyjnych (ze szczególnym uwzględnieniem wymiany międzynarodowej). To niepodważalne atuty, które ukazują, że dyrekcji i nauczycielom (przynajmniej pewnej części) zależy na rozwoju swoim, szkoły i uczniów. Niemniej jednak starania kadry nie zawsze są w stanie sprostać wymaganiom dynamicznego i nie zawsze przewidywalnego rynku pracy. Kształcenie zawodowe zwłaszcza w zakresie, który niebezpiecznie pokrywa się z listą zawodów nadwyżkowych publikowaną przez powiatowe i wojewódzkie urzędy pracy, musi oznaczać sytuację realnego zagrożenia bezrobociem dla sporej części absolwentów. Zarówno tych po szkołach zasadniczych zawodowych, jak i technikach. Nauczyciele i dyrektorzy szkół mają świadomość tego stanu rzeczy i czasami podejmują działanie na rzecz unowocześnienia profili zawodowych. Często jednak nie przekłada się to na aktualizację czy uatrakcyjnienie oferty edukacyjnej. Jak główne powody tego stanu rzeczy można wymienić: brak odpowiedniej kadry, brak odpowiedniego zaplecza dydaktyczno-warsztatowego, a w końcu ograniczone wsparcie ze strony władz lokalnych i wojewódzkich.

Rynek pracy, nawet lokalny, podlega wpływom globalizacji, co w kontekście kształcenia zawodowego musi oznaczać zmianę myślenia o przygotowaniu uczniów do realizacji nowych

zawodów. Założenia gospodarki opartej na wiedzy, premują kształcenie w zakresie technologii informacyjnych i informatyki. Oznacza to konieczność unowocześnienia programów kształcenia zawodowego. Jeśli nie dokona się zmiana, coraz większy odsetek absolwentów zasili listę klientów instytucji pomocowych i urzędów pracy. To, że szkoły zawodowe kształcą w sposób zbliżony do standardów sprzed piętnastu (a może i jeszcze wcześniejszych) nie może być tłumaczony jedynie brakiem środków. Największym problemem wydaje się systemowe zaniedbanie wynikające z braku debaty nad tym jak kształcić, aby była to edukacja użyteczna dla uczniów, szkół, a w efekcie także gospodarki.

4. WNIOSKI I REKOMENDACJE

Wnioski :

- istniejące oferty edukacyjne nie odpowiadają potrzebom lokalnego i regionalnego rynku pracy,
- kapitałem szkół są ich doświadczone kadry;
- rozumienie istoty i wagi KK nie nastręcza nauczycielom zaangażowanym w projekt żadnych problemów;
- grona nauczycielskie podejmują starania w kwestii zapewnienia swoim uczniom jak najlepszej edukacji, wspierają rozwój uczniów, samorząd szkolny i inicjatywy uczniowskie;
- szkoły aktywnie uczestniczą w różnego rodzaju działaniach edukacyjnych i pozaedukacyjnych dostarczając kadrze i uczniom możliwości do rozwoju;
- szkoły (w zdecydowanej większości) przedstawiają postulatu doposażenia i unowocześnienia bazy dydaktycznej i warsztatowej;
- w działaniach szkół zauważalne są działania podejmowane dla sprostanienia wymogom rynku pracy (nowe kierunki);
- lokalny rynek pracy nie jest w stanie zapewnić miejsc pracy dla absolwentów szkół zawodowych;

- lokalni przedsiębiorcy nie dostrzegają potencjału jaki mogą wykorzystać dzięki współpracy ze szkołami zawodowymi, warto podjąć działania informacyjno-edukacyjne dla odmiany tego stanu rzeczy;
- w istniejących strategiach rozwoju miast, powiatów i województwa opolskiego edukacja na poziomie zawodowym nie zajmuje tak istotnego miejsca jak powinna.

Rekomendacje:

- należy dokonać szybkich i koniecznych zmian w zakresie dostosowania kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy;
- warto podjąć próby włączenie kształtowanie KK we wszystkich możliwych przedmiotach;
- należy opracować program szkolenia nauczycieli przedmiotów zawodowych, tak aby nadać im odpowiednie kompetencje do nauczania nowych przedmiotów/aktualizacji obecnych;
- należy podjąć próby aktywizacji uczniów, tak aby zrozumieli jak istotna jest edukacja i co od niej zależy;
- należy dokonać unowocześnienia zwłaszcza bazy warsztatowej, jakość przygotowania zawodowego uczniów zależy w istotnym stopniu od posiadanego przez szkołę zaplecza. Konieczne jest wsparcie samorządu lokalnego;
- warto przygotować strategie rozwoju szkół na najbliższe kilka lat, może to ułatwi wdrożenie koniecznych zmian;
- dla jak najlepszego przygotowania absolwentów szkół zawodowych na rynek pracy należy doprowadzić do merytorycznej współpracy władz lokalnych, szkół, centrów kształcenia ustawicznego i lokalnych cechów rzemieślniczych. Współpraca ta powinna zaowocować programem współpracy, którego korzyści będą odczuwalne dla wszystkich;
- warto, aby władze lokalne wdrożyły programy, których efektem może być zmiana nastawienia lokalnych pracodawców do praktyk zawodowych uczniów szkolnictwa zawodowego;

- (dla samorządów lokalnych, władz wojewódzkich) warto uczynić edukację priorytetem, odpowiednio przygotowane programy edukacyjny mogą być szansą na zmianę niekorzystnych sytuacji na rynku pracy, czy problemów społecznych;
- lokalne PUP i WUP Opole powinien dostosować rodzaje kursów i liczbę miejsc w taki sposób, aby absolwenci szkół zawodowych mieli łatwy dostęp do szkoleń, które ułatwią im wejście na rynek pracy.